

Haviken *Accipiter gentilis* in Zuid-Twente en Hamaland (D) in 1996

Kees Rosendaal, Piet Koopmans en Erik Rosendaal

1 maart 1996: Wehrer Mark. Ondanks de aanhoudende winter dan toch weer de eerste blijken van het nieuwe broedseizoen. Vanuit de verte onmiskenbaar roepend een Havik! Bij een bleek zonnetje tegen een donkergrijze achtergrond van een naderend onweer. Dan nog een keer roepend, nu dichterbij. Helaas nadert het onweer snel. Een sneeuw-jacht met natte vlokken en hagel ontnemt je bijna elk zicht. Een kwartier later is de lucht opgeklaard en het bos bedekt met een verse sneeuwlaag. Overal stijgt damp omhoog en het smeltwater druppelt van de takken. Verder zoeken heeft geen zin.

6 april 1996. Haaksbergen. Het broedseizoen is begonnen. Erik vindt de eerste handpen en laat dat duidelijk horen.

Zo begon voor ons het broedseizoen van 1996. Niet later dan vorig jaar, en hoopvol wat betreft het aantal paren. In vergelijking met vorig hebben we ons onderzoeksgebied in oostelijke richting uitgebreid (zie de Duitse plaatsen Heek, Legden en Ochtrup in Tabel 1). In de 22 territoria begonnen 17 paren met broeden, waarvan er negen succesvol waren (Tabel 1). Dit betekende een verdere achteruitgang ten opzichte van 1994 en 1995. Er vlogen 22 jongen uit, gemiddeld 2.4/succesvol paar. De reproductiecapaciteit kwam daarmee op 1 jong per territorium.

Tabel 1. Broedresultaten van Haviken in Zuid-Twente en Hamaland in 1996. *Breeding success of Goshawks in southern Twente and Hamaland in 1996.*

Gebied <i>Area</i>	Territoria <i>Territories</i>	Broedparen <i>Pairs</i>	Succesvol <i>Successful</i>	Mislukt <i>Failed</i>	Aantal jongen <i>Nestlings</i>
Oldenzaal	2	2	0	2	0
Enschede	3	2	2	0	3
Haaksbergen	6	5	3	2	9
Vreden	3	2	2	0	5
Ahaus	2	1	0	1	0
Legden	1	0	0	0	0
Heek	2	2	1	1	1
Ochtrup	1	1	0	1	0
Gronau/Epe	2	2	1	1	4
Totaal <i>Total</i>	22	17	9	8	22

Het verschil tussen het aantal broedparen en aantal territoria wordt veroorzaakt door het bestaan van 'sluimerterritoria'. Een ooit bewoond nestbos waarin zich enkele horsten

bevinden en waar gedurende het jaar Haviken duidelijk van hun aanwezigheid blijk geven aan de hand van geluid, poep, plukresten en ruiveren. Er wordt hier echter niet gebroed.

Van 29 Haviken verzamelden wij ruiveren, waaruit een beeld van de populatie-opbouw is te destilleren (Tabel 2). Het aandeel volwassen vogels geeft geen aanleiding om te veronderstellen dat er sprake is van grootschalige verstoring, ofschoon Tabel 1 een groot aantal mislukte broedpogingen laat zien.

Tabel 2. Samenstelling (%) van de voorjaarspopulatie van Haviken in Zuid-Twente en Hamaland in 1996 (broedparen en niet-gepaarde exemplaren). *Age-distribution of breeding and non-breeding Goshawks in southern Twente and Hamaland in spring 1996.*

Geslacht Sex	Eerstejaars 1st year	Tweedejaars 2nd year	Derdejaars en ouder ≥ 3rd year	Aantal Number
Man Male	20	10	70	10
Vrouw Female	5	27	68	19

Menselijk ingrijpen werd verschillende malen vastgesteld. Bij een afgelegen Duits nestbos lagen in de buurt van een mislukt broedsel lege bierflesjes. Verder rond half januari twee gedode Buizerds in een bosgebied op de grens, waar het al drie jaar achtereen mis is. Drie weken later stond er een klem opgesteld. Daarna volgde de vondst van een havikvrouwje in jeugdkleed, gedood door een schot hagel halverwege mei. Ook bosbouwwerkzaamheden kunnen voor aanzienlijke verstoring zorgen: rond een nest met twee donsjongen werd het hele bos met zwaar materieel omgezaagd, stammen ontdaan van zijtakken, opgestapeld en afgevoerd. De nestboom werd door vallend hout geraakt, waarbij één van de dragende takken onder het nest afbrak. Wonder boven wonder vlogen de jongen drie weken later uit.

Daarnaast zijn er allerlei natuurlijke mislukkingsoorzaken: legnood bij een adult vrouwje bij Oldenzaal (opgestuurd naar ID-DLO), een verhongerd (?) jong mannetje, dode nestjongen begin juni volgend op regen en koude, val van deel nieuwgebouwd nest, predatie van eieren/jongen door een vogel of zoogdier, enzovoort.

Summary: Goshawks *Accipiter gentilis* in southern Twente and Hamaland in 1996

In southern Twente (eastern Netherlands) and neighbouring parts of Germany, 22 territories of Goshawks were occupied in 1996, in which 17 pairs started to breed. Only 9 pairs were successful, raising 22 fledglings (Table 1). Most Goshawks were in adult plumage (2nd year or older), more so in females (95%, N=19) than in males (80%, N=10)(Table 2). Human persecution is still widespread in this part of the country.

Adres: Beltrumbrink 62, 7544 ZD Enschede.

